

Kjak

Bjørn Kalsø
løgtingsmaður

Ber til at áseta arbeiðsskapandi tilfeingisgjald?

Í Degi & Viku í kvøld, 14. februar, boðaði Katrin Dahl Jacobsen, vinnunevndarformaður vegna Javnaðarflokkin, frá, at tey mæltu til at leggja sokallað arbeiðsskapandi tilfeingisgjald á makrelin.

Sambært vinnunevndarformanninum var endamálið við tilfeingisgjaldinum fyrst og fremst at skapa arbeiði á

landi í Føroyum. Tí skuldi tilfeingisgjaldið differentierast við hægri gjaldi á landingaruttanlands.

Tá ið uppsjóvarskip undir vanligum umstøðum eru farin í útlenskar havnir at landa makrel, hevur verið vanligt at gjørt hetta í onkrari ES-havn, í Noregi ella í Íslandi.

Tey sum hava fylgt við

gongdini í makrelmálinum seinastu tíðina vita, at ES og Noreg longu hava boðað frá, at tey als ikki fara at taka ímóti makreli frá føroyskum skipum í ár, orsakað av ósemjuni landanna millum um býtið.

Í Íslandi fer helst at bera til at sleppa av við makrel, hóast verkfall er á mjølverksmiðjunum í lýtuni.

Men ivasamt er tó, um tað fer at bera til at seta hægri tilfeingisgjald á makrel landaðan í Íslandi enn á landaðan makrel í Føroyum. Orsøkin til hendan ivasurning eru reglur í Hoyvíksáttmálanum, sum áseta, at somu treytir skulu galda fyri virkir í Føroyum og Íslandi.

Ein annar møguleiki kann eisini vera at landa

til útlenskt móðurskip á feltinum. Men tá er neyðugt við serligum undantaksloyvi frá landsstýrismanninum í fiskivinnumálum. Vanligt hevur ikki verið at geva fleiri slík loyvi.

Um fiskiskapurin fer at vignast, fara føroysk skip tí ikki at hava nógv annað í at velja, enn at leggja makrelin upp her.

Sostatt er helst eingin dugur í uppskotinum hjá Javnaðarflokkurin um arbeiðsskapandi tilfeingisgjald, tí grundgevingarnar halda ikki.

Undrunarvert, at miðlamaðurin als ikki nam við hesi viðurskipti.

Ingrid S. Henriksen

Uppihaldshjálpin í forsorgarlógini er alt ov lág – og má uttan meiri drál hækkast munandi

Fyri jól 2010 varð skipað fyri hjálpartiltaki, sum hevði heitið “Í menniskjum góður tokki”. Tiltakið varð sett í verk at útvega jólahjálp til fíggjarliga og sosialt illa stødd húski, so tey kundu halda jól á líkan hátt sum flest onnur húski í landinum. Halda jól við góðum mati, gávum v.m.

Tey, ið søktu um jólahjálp, vóru fólk, ið vóru langtíðarsjúk, langtíðararbeiðsleys ella høvdu lága inntøku av øðrum orsøkum. Fleiri av teimum, ið søktu um jólahjálp, greiddu frá, at tey bert høvdu ráð at eta heitan mat 3 ferðir um vikuna og summi søgdu, at tey fingubert heitan mat einaferð um vikuna. Kunnað varð um, at tey, sum søktu um jólahjálp søgdu, at tað nyttaði ikki at venda sær til Almanna-stovuna at biðja um hjálpin (har var ongin hjálpin at fáa).

Hví nyttar tað ikki at søkja um forsorgarhjálp?

Orsøkin til at tað ikki nyttar at søkja um forsorgarhjálp, er tí at grundleggjandi lógasetingar í forsorgarlógini vísa til, at hjálpin til undirhalds - t.v.s. hjálpin til at keypa mat, klæðir og allar leysar dagligar

útreiðslur - er samsvarandi grundupphæddini í fólkapensjónini. Henda grundupphæddin í fólkapensjónsupphæddini hevur staðið í stað seinastu 13 árin.

Upphæddin til uppihalds í forsorgarlógini stendur í stað 13. árið á ráð – meðan pristalið er hækkað 25%

Fólkapensjónsgrundupp hæddin (4.169 kr. til stök og 3.313 kr. til gift) er ikki regulerað síðan febr. 1999, og sigur tað tí seg sjálvt, at tær prishækkingar, ið hava verið síðan 1999 á mati og øðrum vørum, gera at henda uppihaldshjálpin ikki longur røkkur til mat, klæðir og leysar útreiðslur hjá fólki, ið mugu liva av forsorgarhjálp. Alt meðan uppihaldshjálpin í forsorgarlógini ikki er hækkað síðan 1999, vísa hagtøl hjá Hagstovu Føroya, at meðalpristalið fyri mat og aðrar vørur er hækkað við uml. 25% seinastu 13 árin. Undirhaldshjálpin í forsorgarlógini er tískil nú vorðin so niðurlagað, at hon ikki røkkur til vanligan mat ella aðrar leysar útreiðslur – veitingin til undirhalds í forsorgarlógini er vorðin alt, alt ov lág.

Almannastovan mælir til, at upphæddin til undirhalds í forsorgarlógini verður hækkað 41%

Á sumri 2010 sendi Almanna-málaráðið uppskot um áseting og javning av almanna-veitingum til viðmælis hjá ymsum almennum stovnum og áhugafelagskapum, herundir varð uppskotið sent Almanna-stovuni til ummælis. (Løgtingsmál nr.: 18/2010: Uppskot til lögtingslóg um broyting í lögtingslóg um áseting og javning av almanna-veitingum). Almanna-stovan ger í hoyringsskrivi sínum, dagfest hin 28. juni 2010, vart við:

“**Sum almanna-stovan áður hevur víst á, hevur tað, at grundupphæddin í fólkapensjónini ikki er javnað í nógv ár, havt avleiðingar fyri fyrilshjálpin sbrt. forsorgarlógini**”.

Og sigur Almanna-stovan somuleiðis:

“**Almanna-stovan fer enn einaferð at vísa á óhepnad sambandi millum fólkapensjónsupphæddina og uppihaldshjálpin sbrt. forsorgarlógini. Tilvísing til grundupphæddina í fyrtilarpensjónini, sum verður og hevur verið javnað árliga,**

er meiri rímulig/hóskandi í forsorgarlógini § 9, stk. 2 í forsorgarlógini.

Almanna-stovan, ið m.a. umsitir hjálpin sambært forsorgarlógini og tí kennir til uppihaldstørvin hjá brúkarunum, mælir til stórar hækkingar av fyrilshjálpin sambært § 9, stk. 2 í forsorgarlógini. Almanna-stovan ger vart við, at tað er ein stórus trupulleiki at uppihaldshjálpin í forsorgarlógini er tengd at fastfrystu grundupphæddini í fólkapensjónini, tí henda upphædd ikki verður regulerað, men hinvegin stendur í stað. Í ummæli sínum mælir leiðslan á Almanna-stovuni frá, at víst verður til grundupphæddina í fólkapensjónini í sambandi við uppihaldshjálpin/fyrilshjálpin sambært § 9, stk 2. Almanna-stovan mælir til ístaðin at víst eigur at verða til grundupphæddina í fyrtilarpensjónini, sum Almanna-stovan sigur vera “meiri rímulig/hóskandi”.

At almanna-stovan mælir til stórar hækkingar av upphædd í forsorgarlógini, ið er ætlað til mat, klæðir og arðar leysar útreiðslur, er sjáldsom hending – Almanna-stovan ger sera sjáldvan vart við, at almanna-veitingar eru ov lágar.

Tískil má metast at leiðslan á Almanna-stovuni í nevnda hoyringsskrivi roynir at siga landsstýriskvinnuni í almanna-málum, Rósu Samuelsen, at neyðugt er at gera veruligar og munagóðar ábøtur á livikorini hjá teimum, ið noyðast at liva av uppihaldshjálpin sambært forsorgarlógini. Rósa Samuelsen, landsstýriskvinna í almanna-málum, valdi tó ikki at lurta eftir hesi tilráðing hjá leiðsluni á Almanna-stovuni. Uppiholdshjálpin í forsorgarlógini, sum langtíðarsjúk, langtíðararbeiðsleys og onnur við lágum inntøkum fáa at liva fyri, varð ikki hækkað við so frægt sum einari krónu fyri árið 2011!

Broytir samgongan og lögtingið valið hjá Rósu Samuelsen, landsstýriskvinnu í almanna-málum, at fastfrysta alt, alt ov lágu uppihaldshjálpin í forsorgarlógini fyri árið 2011 og velur í staðin at fylgja tilmálinum hjá leiðsluni á Almanna-stovuni, soleiðis at uppihaldshjálpin í forsorgarlógini verður ásett sambært grundupphæddini í fyrtilarpensjónini - vildu stök fingið uppihaldshjálpin upp á kr. 5.879 kr. um mánaðin í staðin fyri sum nú einans 4.169 kr., **t.v.s. 1.710 kr. meira um mánaðin**, og vildu gift

fingið 4.672 kr. um mánaðin í staðin fyri sum nú einans 3.313 kr., **t.v.s. 1.359 kr. meira um mánaðin**.

Uppiholdshjálpin í forsorgarlógini má við lóg - uttan meiri drál - hækast munandi

Hjálpartiltakið “Í menniskjum góður tokki” vísti púra greitt, at langtíðararbeiðsleys, langtíðarsjúk og onnur við lágum inntøkum, liva dagliga tilveru, ið er merkt av stöðugum fátækradømi, hetta serstakliga tí at ikki er møgult at fáa neyðuga almenna undirhaldshjálpin (pening til mat, klæðir v.m.) grundað á “forlodaðar” lógasetingar í okkara forsorgarlóg.

Landsins ráðandi – Rósa Samuelsen, landsstýriskvinna í almanna-málum, sum varar av forsorgarøkinum, og lögtingið eiga uttan drál at syrgja fyri at uppihaldshjálpin í forsorgarlógini verður hækkað heilt munandi beinanveg, soleiðis sum leiðslan á Almanna-stovan mælti til í juni 2010, at tryggja at langtíðarsjúk, langtíðararbeiðsleys og onnur við lágum inntøkum ikki framhaldandi verða noydd at liva í stöðugum fátækradømi í vælferðarsamfelagnum Føroyar.